

פרשת וישלח

...ורוח תשימו בין עדר ובין עדר / הכל רוח וצילצולים (לב, יז)

"וַיִּתֵּן בְּיַד עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו עֲבְרוּ לִפְנֵי וְכֹחַ תְּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר"
(לב, יז)

וכתב רש"י - וְכֹחַ תְּשִׂימוּ - עדר לפני חברו מלא עין, כדי להשביע עינו של אותו רשע, ולתווהו על רבוי הדורון...

על מאמר רש"י זה דרש הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל ואמר: בא ונראה מה השביע את עינו של אותו רשע, כלום! אוויר! רוח! כך הן כל תאוות העולם, רק דמיון כאילו יש לו ממשות, ובאמת כלום אין בו!

ועל פי זה ראיתי שרצו להסביר את הטעם שאנו נוהגים לשים יד על העיניים בקריאת שמע, למען נדע כי רק האמונה בה' היא אמיתית, וכל מה שאתה רואה בעיניך הוא מציאות זמנית ולא ממשית - רוח ואוויר המטעה את האדם..

וכמאמר שלמה המלך בספרו קהלת (א, ב) "הַבֵּל הַבְּלִים אֶמַר קִהְלֵת הַבֵּל הַבְּלִים הַכֹּל הַבְּלִים..."

הסיפור הבא ימחיש עד כמה זה נכון :

עזרא אזוגי היה רס"ר בכל רמ"ח אבריו שס"ה גידיו ובכל שיערה שהזדקרה משפמו האדיר, שהפיל חיתתו על אלפי הטירונים שבקושי נשמו לידו. שמו הלך לפניו (גם מצדדיו וגם מאחוריו) כמי שיודע להשליט סדר משמעת גם בקרב קצינים ותיקים. דורות של חיילים מגדודי החי"ר הצנחנים וגולני עברו תחת ידיו המיומנות של רס"ר אזוגי נמוך הקומה, ודמותו המבריקה, המגוהצת למשעי והמסופרת כדבעי, היתה ניצבת לנגד עיניהם במשך שנים רבות.

הם תמיד זכרו לטובה את רצינותו מחד, אבל את אהבתו לכל חייל וחייל שהיתה באה לידי ביטוי בעיקר בתאי המעצר הגדודיים. שם הוא נתן להם הפסקות בשפע, דאג שהשקמיסט יעביר להם ממתקים ושתייה קלה פעמיים שלוש ביום, ובעיקר הירבה להתבדח עמם כדי לפוגג מהם את הלם המעצר. כולם ידעו שעמוק עמוק בפנים, מתחת לתחפושת הרס"ר מסתתר לו לב ענק וטוב.

הזמן כידוע אץ רץ לו, אחרי 35 שנות שרות הוא פרש מן הצבא ובאיבחה קצרה אחת, הפך בוקר אחד, רס"ר אזוגי המיתולוגי לאזרח פשוט מן השורה, ללא הילה וללא אלפי טירונים הסרים למרותו. נכון, העתונות הצבאית פירגנה לו עם המון תמונות, אבל גם עתונים נשכחים ונעלמים כידוע.

"אני פנסיונר דשן" חשב לעצמו, הפקדתי בבנק כמיליון וחצי ₪ פיצויים ושאר קרנות וזכויות, ויש לי זמן מספיק כדי להשקיע קצת בעצמי. נו, אז מה אני עושה עם עצמי?
ובכן, מכאן היתה קצרה הדרך לכמה עיסקאות והשקעות עם הממון שצבר, אבל יש עדיין המון זמן פנוי, וההחלטה נפלה לנתבו לעבר בית הכנסת.

האזרח אזוגי התחיל לפקוד את בית הכנסת השכונתי ומהר מאד למד את התפילות, הרגיל את עצמו

פרשת וישלח

לקרוא תהילים, ובין מנחה לערבית האזין בקשב רב להלכות שלימד רב בית הכנסת הרב משה חיים קופשיץ..

היה זה ערב חורפי וצונן עם משבי רוחות. אזוגי ישב מול הרב קופשיץ ובלע כל מילה, עד שלפתע תוך כדי דיבור החל הרב לקרוא מתוך "הפלא יועץ" ענייני איסור ריבית "נכסיו של מלווה בריבית מתמוטטין, ויורד ואינו עולה, ואין לו חלק באלוקי ישראל" הרים הרב קולו "זאת ועוד איננו קם בתחיית המתים, ודעו, כי שבאותם עצמות שהחייה יחזקאל הנביא נשאר אחד שלא החיה ומדוע? משום שהיה מלווה בריבית..." "הו, הו" זעק הרב קופשיץ בגרון ניחר "רבים הם מעמי הארץ שמלווים בריבית ולא יודעים חומרת העוון הנורא... חבל שיאבדו ממונם, ממון של היתר בצד ממון של איסור... שהרי כל ממונם יאבד להם עוד בחיי חיותם".

אזוגי הרס"ר העוצמתי התחיל לחוש רעד ברגליו, גם כמה אגלי זיעה ביצבצו במצחו. "אתה בטוח כבוד הרב שנכסיו מתמוטטין, הלוא אם הוא מלווה 100 ומקבל ריבית עוד, 50 יש לו 150 אז מה יתמוטט פה?"

הרב קופשיץ חש כי מתחת לשאלה טמונה בעיה. הרעד שבקולו של אזוגי הסתיר איזה סוד כמוס. "ריבית היא כמו נחש שנושך. היא גורמת נזק נורא ללווה, אבל באותה מידה היא גם מפוררת את הונו של המלווה. האיסור הזה הוא כמו רעל בגוף עסקיו של היהודי. ואם חז"ל מתריעים, שעסקיו של אדם מתמוטטין. אין לנו לערער על כך".

אחרי תפילת ערבית התלווה האזרח אזוגי לרב קופשיץ ואמר: "תראה כבוד הרב, בהתחלה הפחדת אותי, מה זה שאני לא אקום בתחיית המתים? אבל עכשיו אני יותר רגוע. עם כל הכבוד, אני לא מאמין שעסקים מתמוטטים בגלל ריבית".

"ביננו יידידי, אתה מלווה בריבית?" שאל הרב.
"כן, בהחלט. כמעט כל הפנסיה שלי מושקעת בשלוש הלוואות בריבית. וההכנסות? בלי עין הרע" לחש אזוגי.

הרב קופשיץ פער עיניו בתדהמה: "עשה לי טובה, עשה לעצמך טובה, בוא ניגש עכשיו לאחד מפוסקי הדור שיכין לך במקום חוזי הריבית, חוזים של היתר עיסקא. העסקה הזו יכולה להיות כשרה, היא מעוגנת בכך שאתה הופך לשותף לעסקים שהלווית להם, מבלי להרעיל את ממונך בריבית שהיא ארס נורא... אתה פשוט שותף לרווחים, ולא מלווה בריבית קצוצה..."

לאחר כמה וכמה הפצרות, הרס"ר במיל' עזרא אזוגי נכנע, והשניים נכנסו לביתו של הרב שמואל צביאלי מגדולי הפוסקים, ובעל שם עולמי בהלכות ריבית. אזוגי שלף את חוזי ההלוואות שלו.

"אוי א-ברוך" אמר הרב צביאלי "זה ממש נשך ותרבית. נורא ואיום, אני יושב עכשיו לכתוב לך שלושה חוזי היתר עיסקא. בוא אלי מחר בבוקר, קח ממני את החוזים תחתים עליהם את הלווים שמחר הם הופכים לשותפים, וממחר ההלוואות האסורות הופכות לכסף מושקע בעסקים שלהם. זה דורש ממך קצת עזות ד'קדושה, כי סוף סוף מדובר בלווים חילוניים שלא יבינו אותך. אבל דע לך יידידי כי בכך אתה שומר על הונך... חבל להחזיק את השרץ הזה בידיים... זו סכנה גדולה..."

למחרת ב- 10 בבוקר התייצב עזרא אזוגי וקיבל מדי הרב צביאלי את חוזי היתרי העיסקא, מודפסים

פרשת וישלח

ומוסברים כקילורין לעיניים.

"שא ברכה ידידי ר' אזוגי" אמר הרב צביאלי "אני שמח שאתה עולה על דרך המלך. אשריך שאתה שומע בקול חכמים ומקיים את התורה הקדושה על כל פרטיה ודקדוקיה".

חמש שנים חלפו מאז אותו היום בו אחז אגוזי הרס"ר במיל" את היתרי העיסקה ופנה לדרכו. הרב קופשיץ שאל עליו מעת לעת, והמתפללים הודיעו לו בצער: "אין לנו מושג לאן נעלם אזוגי, פשוט בלעה אותו האדמה. הוא לא הגיע לשיעורים, גם לתפילות שבת לא".

ערב קייצי אחד מיהר הרב שמואל צביאלי להגיע לבר-מצווה בעיר השכנה. הוא סיים את שיעור הדף היומי שלו בשעה 8:40 והזמין מונית.

אחרי 3 דקות עצרה סמוך לידו מונית. הוא נכנס פנימה, התיישב ליד הנהג וביקש: רח' הכלנית 36, בפתח-תקווה. אולמי כינור השלום".

הרב צביאלי חגר חגורה, שלף את פנס הכיס שלו, הוציא מכיס חליפתו ספר משניות מסכת "כלאיים" והחל ללמוד.

15 דקות מאוחר יותר, שלף הרב שטר של ₪ 50 וביקש לשלם.

"הרב לא זוכר אותי?" שאל הנהג.

הרב צביאלי הביט באיש, אך פניו לא אמרו לו דבר. "נסה להזכיר לי" ביקש בנימוס מן הנהג "אנא קח שכרך, אני ממהר".

"שמי עזרא אזוגי כבוד הרב, מלווה בריבית...".

"הו, הו, אני זוכר, מה שלומך ידידי, איך העסקים?"

אזוגי השעין את ראשו על ההגה ופרץ בבכי קורע לב שנמשך דקה ארוכה.

הרב צביאלי סגר את הדלת וחיכה שיירגע. "צר לי, אך האם אוכל לעזור לך? קרה חלילה... משהו...?" אזוגי הרים ראשו וחשף שתי עיניים אדומות ופנים עצובות.

"כבוד הרב, אתה באמת התכוונת לעזור, וכתבת לי שלושה היתרי עיסקא. במשך שלושה חודשים סחבת אותם בכיסי והתביישתי להחתים את הלואים. היצר הרע אטם את ליבי ואף הרחיק אותי מבית הכנסת... לא רציתי לשמוע יותר את הרב קופשיץ שמפחיד אותי שעסקי יתמוטטו... אחרי שלושה חודשים קרעתי את היתרי העיסקא והתחלתי לפתח את עסקי הריבית. ראיתי אז כביכול "ברכה בעמלי". הכרתי עורך דין סימפטי אחד, שהיה לוקח ממני סכומי עתק ואחרי חודש מחזיר לי ריבית של 20% זו היתה מלכודת דבש. במשך שלוש שנים עשיתי איתו עסקים. מכרתי דירה שהיתה בבעלותי, ואחר כך גם את דירת מגורי כדי להגדיל את מחזורי הרווח שלי. על הנייר היו לי כבר 5 מיליוני ₪ שכרתי דירה מפוארת והייתי זחוח ומאושר. עורך הדין הממולח ריפד מדי חודש את חשבון הבנק שלי בכסף גדול, ואחרי יומיים הייתי משיב לו אותו כדי לזכות ברווח נוסף.

לפני שנתיים התעוררתי בבוקר ולעיני כותרת עתון: "עורך הדין פלוני ברח מן הארץ והותיר עשרות אומללים ששיתפו עמו פעולה". העתונות קראה לזה: "העקיצה הגדולה" אתם דיברתם על נשיכה וזה מאד דומה. תוך שעתים גיליתי שאין לי פרוטה לפורטה. הוא גנב את כל הוני, את שתי דירותיי, והותיר אותי חסר כל, שבור ורצוף ומדוכא, עם בעיה של שלום בית, השם ישמור...".

פרשת וישלח

רס"ר אזוגי ניגב דמעותיו, והפטיר "עכשיו אני נהג מונית שכיר. יש לי אומנם פנסיה למחייתי, אבל כל ההון שצברתי נמוג לו... ככה זה שלא שומעים בקולם של חכמים... אני דוגמא ומופת, כבוד הרב, ליהודי שמנסים להציל אותו מן הבור שהוא שקוע בו, שולחים לו חבל הצלה, אבל הוא שולף מכיסו מספריים וחותר אותו. במחשבה שניה אני יודע שעדיף לי לשמוח שהכסף הלך, אבל החיים עדיין איתי. יש לי עוד אפשרות לתקן. כבוד הרב ילך לשמחת בר-המצווה, אני ממתין לרב כאן מול הכניסה".

אחרי 20 דקות נכנסו הרבנים צביאלי וקופשיץ למוניתו של אזוגי, שחנתה מול האולם ולחצו ידיו בחום רב. "הרב קופשיץ, ממחר אני מגיע לשיעור שלך בבית-הכנסת, תקבל אותי? אני מבטיח להיות ילד טוב ולשמוע בקולכם..."

השלושה פרצו בצחוק שופע טוב לב, שהעלה מעלה את מפלס האמונה התקווה והשמחה של רס"ר אזוגי, שלמד אמונה על הבשר והפנים עמוק בתוך ליבו, כי מלבד תורה ומצוות הכל רוח וצילצולים. (הסיפור באדיבות הסופר קובי לוי).